

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення вченої ради університету
30 серпня 2023 року,
протокол № 10 .

Ректор університету, голова вченої ради
університету, доктор юридичних наук,
професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК
«30» серпня 2023 року

М.П.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
з навчальної дисципліни
«ПРОБЛЕМИ НОРМОТВОРЕННЯ І ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ»
для підготовки на другому (освітньому) рівні
здобувачів вищої освіти освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 081 Право
галузі знань 08 Право**

РОЗРОБНИК:

Савенко В. В. – професор кафедри теорії та історії держави і права, доктор юридичних наук, професор.

_____ В.В. Савенко

20 серпня 2023 року

Схвалено кафедрою теорії та історії держави і права

25 серпня 2023 року, протокол № 1

Завідувач кафедри _____ Л. Л. Місінкевич

25 серпня 2023 року

Декан юридичного факультету

кандидат юридичних наук, доцент

_____ В. М. Захарчук

26 серпня 2023 року

Погоджено методичною радою університету 28 серпня 2023 року, протокол № 1.

Голова методичної ради _____ І. Б. Ковтун

28 серпня 2023 року

Обліковий обсяг програми – 1,01 ум.др.арк.

ЗМІСТ

		Стор.
1.	Опис навчальної дисципліни	3
2.	Заплановані результати навчання	4
3.	Програма навчальної дисципліни	6
4.	Структура вивчення навчальної дисципліни	9
	4.1. Тематичний план навчальної дисципліни	9
	4.2. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять	10
	4.3. Завдання для самостійної роботи магістрантів	10
	4.4. Індивідуальні завдання	10
5.	Методи навчання та контролю	10
6.	Схема нарахування балів	11
7.	Рекомендовані джерела	12
	7.1. Основні джерела	12
	7.2. Додаткові джерела	13
8.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	16

1. Опис навчальної дисципліни

1. Шифр і назва галузі знань	– 08 Право
2. Код і назва спеціальності	– 081 Право
3. Назва спеціалізації	– спеціалізація не передбачена
4. Назва дисципліни	– Проблеми нормотворення та правозастосування
5. Тип дисципліни	– обов'язкова
6. Код дисципліни	– 0.081.М.3
7. Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	– другий
8. Ступінь вищої освіти, що здобувається	– магістр
9. Курс / рік навчання	– перший
10. Семестр	– перший
11. Обсяг вивчення дисципліни:	
1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	– 4,0 / 120
2) денна/заочна форма навчання:	
аудиторні заняття (годин)	– 40
% від загального обсягу	– 33,3
лекційні заняття (годин)	– 20
% від обсягу аудиторних годин	– 50
семінарські заняття (годин)	– 20
% від обсягу аудиторних годин	– 50
самостійна робота (годин)	– 80
% від загального обсягу	– 66,7
тижневих годин:	
аудиторних занять	– 4
самостійної роботи	– 8
12. Форма семестрового контролю	– Екзамен
13. Місце дисципліни в логічній схемі:	

1) супутні дисципліни	– 1 Україна в міжнародному правовому вимірі
2 Етичні стандарти правничої діяльності
3 Практика цивільного судочинства
4 Процесуальні рішення у кримінальному провадженні
2) наступні дисципліни	– 1 Теорія і практика адміністративного судочинства
2 Застосування Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод
3 Альтернативне вирішення правових спорів
4 Муніципальний процес
14. Мова вивчення дисципліни – українська.

2. Заплановані результати навчання

Навчальна дисципліна «Проблеми нормотворення та правозастосування» забезпечує досягнення таких результатів навчання, передбачених освітньо-науковою програмою «Магістр»:

- ЗК1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
 ЗК2 Здатність проводити дослідження на відповідному рівні
 ЗК7 Здатність приймати обґрунтовані рішення
 ЗК3 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
 ЗК8 Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань).
 ЗК11 Здатність працювати на місцевому та локальному рівні.
 СК1 Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.
 СК2 Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України.
 СК3 Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні
 СК4 Здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України.
 СК5 Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції

Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен:	
1. Знання <i>(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо))</i>	
1.1)	знати джерела права і їх види; основні джерела права України;
1.2)	розмежовувати поняття «правотворення», «нормотворення» і «законотворення»;
1.3)	характеризувати правове регулювання нормотворчого і законодавчого процесу;
1.4)	знати стадії проходження законопроектів у парламенті;

1.5)	розмежовувати поняття та види юридичної техніки; прийоми нормотворчої техніки, вимоги до складання і оформлення актів органів влади;
1.6)	визначати сутність правореалізації, мету та форми реалізації права, стадії застосування права, ознаки і види правозастосовних актів;
2. Розуміння <i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>	
2.1)	пояснювати зміст основних правових термінів і суміжних категорій;
2.2)	класифікувати методи наукового пізнання різних видів нормотворчої діяльності в сучасних умовах України;
2.3)	обговорювати сучасні досягнення наукової думки щодо стадії застосування права, ознак і видів правозастосовних актів;
2.4)	з'ясовувати місце нормотворення серед інших явищ суспільного життя;
2.5)	пояснювати аргументовано стадії, ознаки і види правозастосовних актів.
3. Застосування знань <i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>	
3.1)	демонструвати навички дослідження нормотворення та правозастосування як окремих видів юридичної діяльності;
3.2)	застосовувати основоположні ідеї та теорії для пояснення особливостей та видів юридичних документів;
3.3)	використовувати понятійно-категоріальний апарат правової науки для дослідження нормотворення та правозастосування;
3.4)	знаходити різницю між подібними правовими категоріями;
3.5)	критично оцінювати правову систему.
4. Аналіз <i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логічній міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>	
4.1)	дискутувати з приводу висунутих теорій та тверджень щодо ролі нормотворення в правовому регулюванні суспільних відносин;
4.2)	виділяти головні положення (завдання, пропозиції, оцінки тощо), викладені в певній теорії, твердженні;
4.3)	здатність проаналізувати соціальне призначення правозастосовної діяльності, її місце та роль у правовій системі;
4.4)	виділити особливості підстав та форм застосування норм права в Україні;
4.5)	аналізувати поняття нормотворчого процесу та його стадії.
5. Синтез <i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>	
5.1)	розробляти понятійний апарат, що пов'язаний із існуванням та функціонуванням нормотворення та правозастосування;
5.2)	обґрунтовувати стан і перспективи розвитку нормотворення та правозастосування з точки зору еволюції держави України;
5.3)	аргументувати власну точку зору з позицій знання та розуміння основних закономірностей виникнення, розвитку та функціонування нормотворення та правозастосування;

5.4)	узагальнювати загальні, специфічні та особливі закономірності розвитку нормотворення та правозастосування ;
5.5)	означити потребу змін нормотворення та правозастосування на різних періодах формування української державності;
6. Оцінювання <i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>	
6.1)	критикувати та пояснювати основні інститути та явища нормотворення та правозастосування;
6.2)	обґрунтовувати законність і доцільність правових рішень, що приймаються;
6.3)	узагальнювати в систему набуті знання про нормотворення та правозастосування, засвоїти науково-правові поняття та категорії, їх сутність, призначення у системі державотворення;
6.4)	співвідносити поняття та сутність техніко-юридичних прийомів і засобів та навичок їх використання при роботі з юридичними документами з метою чіткого і результативного їх застосування у подальшій діяльності
6.5)	робити висновок щодо стану і перспектив розвитку тих або інших інститутів нормотворення та правозастосування;
7. Створення (творчість) <i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатовимірності та альтернативності сучасної культури)</i>	
7.1)	розробляти самостійно схеми основних правових понять з нормотворення та правозастосування, розкривати їх сутність;
7.2)	робити співвідношення нормотворчих та правозастосовних явищ, наочно показувати їх значення;
7.3)	створювати власні висновки, виробляти самостійне бачення певних явищ нормотворення та правозастосування на основі вивченого та проаналізованого матеріалу;
7.4)	пропонувати шляхи вирішення правових прогалин і колізій;
7.5)	будувати професійну та буденну діяльність, виходячи з розуміння основних закономірностей виникнення, розвитку та функціонування нормотворення та правозастосування.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Правове регулювання суспільних відносин і нормотворення.

Поняття нормотворення. Співвідношення понять «нормотворення», «правотворчість» та «законотворчість». Поняття правотворчості. Види правотворчої діяльності. Правотворчість в механізмі правового регулювання суспільних відносин. Особливості нормотворення. Принципи нормотворення: гуманізм, демократизм, гласність, законність, науковість, системність, технікоюридична досконалість, професіоналізм. Функції нормотворення. Систематизація законодавства: поняття, форми, види. Поняття та необхідність соціального регулювання суспільних відносин. Види соціального регулювання суспільних відносин: ненормативне (індивідуальне) та нормативне регулювання. Соціальні та технічні норми: їх поняття та співвідношення. Класифікація соціальних норм: за способом встановлення та забезпечення соціальних норм; за змістом соціальних норм. Співвідношення юридичних норм з іншими видами соціальних норм (нормами моралі, звичаями, релігійними нормами, корпоративними нормами). Поняття та структура юридичної норми. Поняття правового регулювання та його межі.

Співвідношення поняття «правове регулювання суспільних відносин» з поняттям «нормотворення».

Тема 2. Нормативно-правовий акт як основна форма (джерело) права в Україні.

Поняття та ознаки нормативно-правових актів. Юридична сила нормативно-правових актів. Види нормативно-правових актів. Закони та підзаконні нормативно-правові акти. Види законодавчих актів за значенням і місцем у системі законодавства. Види підзаконних нормативно-правових актів за суб'єктами нормотворення. Чинність та дія нормативно-правових актів. Дія нормативно-правових актів у часі, просторі та за колом осіб. Система нормативно-правових актів: склад та ієрархія. Нормотворча техніка: поняття, види та форми. Основні мовні вимоги та логічні вимоги до текстів нормативно-правових актів. Правове регулювання нормотворчої техніки

Тема 3. Експертиза нормативно-правових актів. Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

Поняття експертизи нормативно-правових актів. Мета експертизи нормативно-правових актів. Види експертизи нормативно-правових актів. Правова експертиза нормативно-правових актів. Особливості наукової правової експертизи проекту нормативно-правового акта. Експертний висновок. Структура експертного висновку. Експертиза нормативно-правових актів на відповідність Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Гендерно-правова експертиза нормативно-правових актів. Поняття адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Організаційно-правові засади адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Пріоритетні сфери адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Порядок адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу

Тема 4. Законодавчий процес.

«Широке» та «вузьке» тлумачення поняття «законодавчий процес». Закон. Підготовка законопроекту. Основні етапи підготовки законопроекту. Концепція законопроекту. Структура законодавчого акта. Стадії законодавчого процесу: законодавча ініціатива, попередній розгляд законопроекту у парламентських комітетах, розгляд та прийняття законопроекту на пленарних засіданнях парламенту, підписання та оприлюднення (промульгація) закону, набрання законної сили прийнятого законодавчого документу. Право вето. Види законодавчого процесу: конституційний процес, ординарний (звичайний) та субститутний законодавчий процес. Прийняття законів всеукраїнським референдумом. Особливості прийняття окремих видів законодавчих актів: закон про Державний бюджет України, закони про ратифікацію (денонсацію) міжнародних договорів, закони про внесення змін, кодекси. Правове регулювання законодавчої діяльності.

Тема 5. Підзаконне нормотворення.

Підзаконне нормотворення Верховної Ради України. Підзаконне нормотворення Президента України. Інститут контрасигнації. Підзаконне нормотворення Кабінету Міністрів України. Правила підготовки проектів актів Кабінету Міністрів України. Структурні елементи проекту постанов Кабінету Міністрів України. Нормотворення міністерств та інших центральних органів виконавчої влади (відомче нормотворення). Нормотворення місцевих органів виконавчої влади. Структурні складові елементи правил, положень, інструкцій тощо. Правила підготовки відомчих нормативно-правових актів, що підлягають державній реєстрації. Державна реєстрація нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади. Нормотворення органів місцевого самоврядування (муніципальне нормотворення). Корпоративне нормотворення підприємств, установ, організацій.

Тема 6. Правозастосування як особлива форма реалізації права.

Реалізація норм права як важлива стадія правового регулювання суспільних відносин. Поняття, ознаки та види форм реалізації права. Форми реалізації норм права: поняття та сутність. Критерії класифікації та види форм реалізації норм права. Використання, виконання, дотримання, застосування як форми реалізації норм права: загальна характеристика. Поняття та ознаки застосування норм права. Застосування норм права як специфічна форма його реалізації: поняття, ознаки. Суб'єкти правозастосування: теоретико-правова характеристика. Підстави застосування норм права. Форми правозастосовної діяльності. Правозастосовний процес. Простий та складний порядок застосування норм права. Основні вимоги та ефективність застосування норм права.

Тема 7. Стадії застосування норм права. Вимоги щодо правильного застосування норм права. Тлумачення норм права як стадії правозастосування.

Правозастосовний процес: поняття, сутність, стадії. Стадії застосування норм права. Простий та складний порядок застосування норм права: загальна характеристика. Основні вимоги до застосування норм права. Вимоги правильного застосування права: вимога законності, вимога обґрунтованості, вимога доцільності, вимога справедливості. Законність, обґрунтованість, доцільність як вимоги до правильного застосування норм права: основні положення. Ефективність правозастосування. Напрями підвищення ефективності правозастосовної діяльності. Гарантії правильного застосування норм права та їх види. Єдність соціальних і юридичних гарантій правильного застосування права. Значення правосвідомості в забезпеченні законності правозастосування. Правозастосовні помилки: поняття, ознаки, види. Тлумачення норм права: поняття, сутність, елементи та мета. Ознаки тлумачення норм права та їх зміст. Класифікація тлумачення норм права: критерії та види. Тлумачення норм права за обсягом. Види тлумачення норм права за суб'єктами (юридичною силою) та об'єктами. Офіційне тлумачення норм права: поняття, ознаки.

Тема 8. Юридична аргументація.

Теорія аргументації. Еволюція основних ідей: античність (риторика, логіка) (вчення Аристотеля, Цицерона, Квінтіліана, софістів та інших); середні віки (догматика) (П. Абеляр, Х. Гегендорф, Г. Лейбніц, К. Вурштейн, А. Франц, Вольтер, І. Бентам та інші); новий час (логіка та наука); середина XX століття – відродження теорії аргументації (А. Андерсон, О. Вейнберг, Г. Каліновські та інші); XXI століття – формування сучасної теорії аргументації. Сучасні підходи до розуміння поняття «аргументація». Генезис теорії юридичної аргументації. Підходи до розуміння правової аргументації: логічний, риторичний, прагматодіалектичний. Сучасна теорія правової аргументації. Аргументації. Поняття юридичної аргументації: вузький та широкий підходи до його розуміння. Принципи юридичної аргументації. Ознаки юридичної аргументації. Структура юридичної аргументації. Мета і завдання аргументації у правозастосуванні: обґрунтування індивідуального припису та його об'єктивації у акті застосування права; обґрунтування в процесі правозастосування достовірності інформації про факти, оцінка їх вірогідності; відповідності факту і змісту нормативно-правових приписів; доцільність досягнення результату завдяки обґрунтованому вибору правових засобів регулювання та юридичної форми; аргументування основних вимог правомірності правозастосовного акту (законності, доцільності, обґрунтованості); характеристика правозастосовних прецедентів.

Тема 9. Правозастосовний акт як акт індивідуального регулювання суспільних відносин. Проблеми правозастосування.

Поняття, сутність та ознаки правозастосовного акту. Класифікація актів застосування норм права: критерії, види та їх характеристика. Структура правозастосовного акту. Основні елементи форми правозастосовного акту. Види актів правозастосування за суб'єктами прийняття; за юридичною природою; за характером правового впливу; за характером юридичних наслідків; за галузевою ознакою; за змістом суспільних відносин і норм права; за змістом і значенням у механізмі реалізації права; за формою зовнішнього вираження. Роль суб'єктів правозастосування у правовідносинах, що виникають на основі актів застосування права. Співвідношення нормативно-правових і правозастосовних актів. Застосування правозастосовних актів при прогалинах у законодавстві: умови, порядок, особливості. Способи усунення прогалин шляхом правозастосування. Юридична техніка правозастосовних актів: основні компоненти. Правозастосовні помилки: поняття, ознаки, види. Прогалини в праві і способи їх усунення та подолання. Прогалини, пов'язані з неповнотою правових норм. Прогалини, пов'язані з суперечністю правових норм. Прогалини, пов'язані з повною відсутністю норми. Причини прогалин в законодавстві: види та їх характеристика. Аналогія права: поняття та сутність. Об'єктивні та суб'єктивні причини правових колізій. Способи вирішення юридичних колізій норм права: попередження, усунення та подолання. Принципи подолання колізій норм права: поняття, види та їх зміст.

Тема 10. Особливості застосування норм міжнародного та європейського права.

Впровадження механізму імплементації при застосуванні норм міжнародного права в національну систему законодавства. Особливості та характерні ознаки імплементаційних процесів. Основні форми реалізації норм міжнародного права. Проблемні аспекти реалізації норм міжнародного та Європейського права в національну систему законодавства. Характерні ознаки міжнародних договорів, їх класифікація та види. Роль міжнародних договорів у внутрішньому правопорядку та їх застосування в національній системі правосуддя. Характерні ознаки загальновизнаних звичаєвих норм міжнародного права. Роль звичаєвих норм у внутрішньому правопорядку та їх застосування в національній системі правосуддя. Особливості взаємозв'язку норм міжнародного та Європейського права та їх правозастосування на національному рівні.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин					
		Денна форма навчання/ Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак.)	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Правове регулювання суспільних відносин і нормотворення.	12	2	2	-	-	8
2.	Нормативно-правовий акт як основна форма (джерело) права в Україні.	12	2	2	-	-	8

3.	Експертиза нормативно-правових актів. Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу.	12	2	2	-	-	8
4.	Законодавчий процес.	12	2	2	-	-	8
5.	Підзаконне нормотворення.	12	2	2	-	-	8
6.	Правозастосування як особлива форма реалізації права.	12	2	2	-	-	8
7.	Стадії застосування норм права. Вимоги щодо правильного застосування норм права. Тлумачення норм права як стадія правозастосування.	12	2	2	-	-	8
8.	Юридична аргументація.	12	2	2	-	-	8
9.	Правозастосовний акт як акт індивідуального регулювання суспільних відносин. Проблеми правозастосування.	12	2	2	-	-	8
10.	Особливості застосування норм міжнародного та європейського права.	12	2	2	-	-	8
	Всього годин	120	20	20	-	-	80

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 5.2.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі

5.2.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Завдання для самостійної роботи студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів денної форми навчання включає завдання до кожної теми та індивідуальні завдання. Самостійна робота студентів заочної форми навчання передбачена навчальним планом у формі виконання домашньої контрольної роботи.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.4. Тематика індивідуальних завдань та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 5.2.5 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.5. Індивідуальні завдання виконуються в межах часу, визначеного для самостійної роботи студентів, та оцінюються частиною визначених в розділі 6 цієї програми кількості балів, виділених для самостійної роботи.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдова презентація.

На семінарських та практичних заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- вирішення ситуаційних завдань;
- повідомлення про виконання індивідуальних завдань.

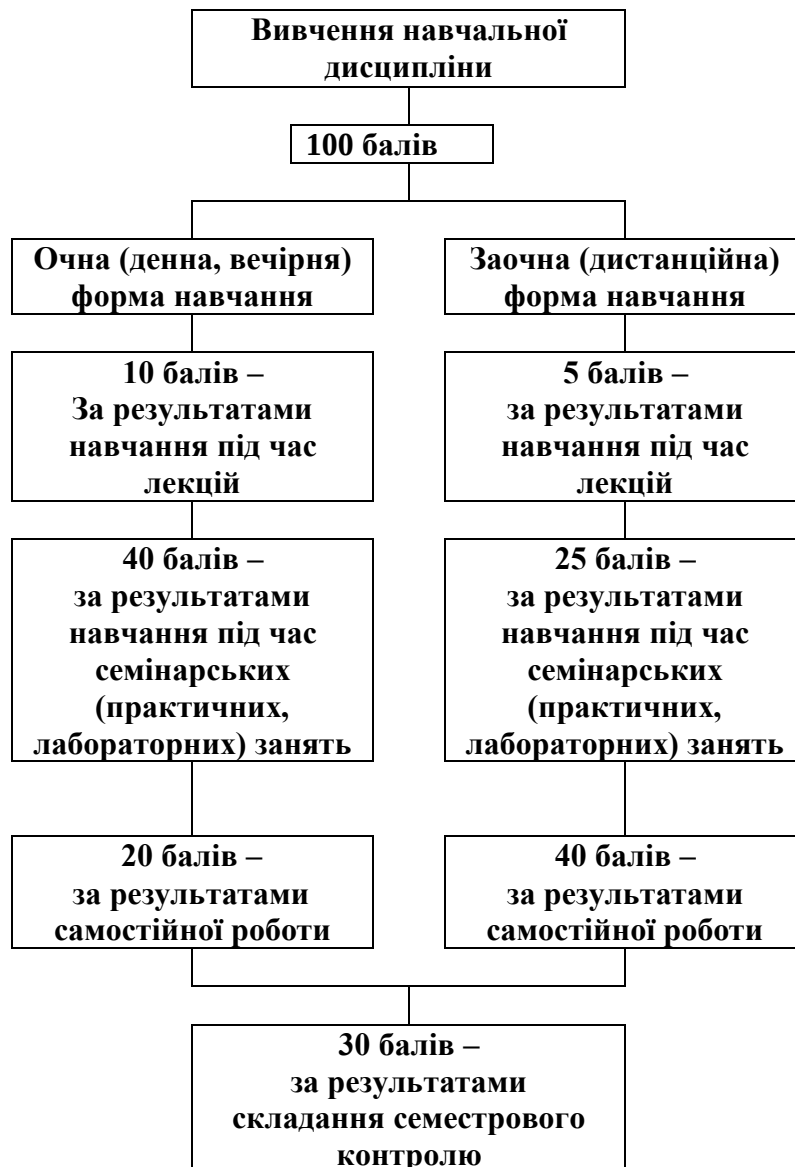
Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

- 1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;
- 2) усне або письмове (у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;
- 3) виконання поточних контрольних робіт у формі тестування.
- 4) захист підготовленого звіту про виконання ІНДЗ;
- 5) складання окремих видів документів за ситуаційними завданнями;
- 6) захист підготовленого публічного виступу.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного заліку. Структура залікового білету включає три теоретичних питання.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування балів студентів з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

6.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

1. Білас Ю. Ю. Вітчизняне правозастосування: методологія дослідження *Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ України*. 2010. № 2. С. 83-90.
2. Бедрій Р.Б Конституційно – правове регулювання муніципальної нормотворчості в Україні. *Науковий Вісник Львівського державного університету внутрішніх справ* №4. 2012 С. 91-99
3. Бобрешов Є. Г. Судове правозастосування в Україні: проблеми теорії і практики : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 Одеса, 2010 – 251с.
4. Дзюбенко О.Л. Юридична техніка відомчої нормотворчості в Україні: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Дзюбенко Олена Леонідівна. Київ, 2010. 265 с.
5. Калашник О. М. Прогалини в праві: юридична природа, їх ознаки та види *Юрист України*. 2013. №1(22). С. 36-42.
6. Клім С. Класифікаційна характеристика прогалин у цивільному праві України *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2012. №4. С. 106-111.
7. Ковальський В. С., Козінцев І. П. Правотворчість: теоретичні та логічні засади. Київ: Юрінком Інтер, 2003. 192 с.
8. Колотова О. Відмежування прогалин у праві від суміжних правових явищ *Часопис Київського університету права*. 2009. №3. С. 55-59.
9. Коробка В. М. Значення правового світогляду для правотворчості, а також правореалізації - основних стадій механізму правового регулювання *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2010. № 3 С. 78-81.
10. Костовська К. Особливості юридичної техніки неписаних (усних) актів правозастосування в діяльності органів внутрішніх справ *Підприємництво, господарство і право*. 2012. №6. С. 3-6.
11. Кройтор В. Шляхи усунення та подолання прогалин у законодавстві *Право і безпека*. 2010. №2. С. 183-184.
12. Матат Ю. До питання застосування правоположень з метою подолання прогалин у законодавстві *Часопис Київського університету права*. 2012 № 1. С. 87-91.
13. Михалюк С. Правотворчість як складова державного управління *Вісник Національної академії державного управління Політологія і право* С. 191-197
14. Органи державної влади України / за ред. В.Ф. Погорілка. Київ :Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАНУ, 2002. 591 с.
15. Онищук І.І. Законодавчий стиль як засіб техніки юридичного письма та його вплив на технологію комунікації *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2011 № 4. С. 44-53.
16. Онищук І.І Проблеми вдосконалення нормативно-правового регулювання вимог до юридичної техніки *Юридична Україна*. 2011. №6. С. 22-27.
17. Поліщук Г.Б. Місце та значення юридичної техніки в процесі кодифікації законодавства *Часопис Київського університету права*. 2010. № 4. С. 70-73.

18. Перепелюк А.М. Правозастосування в межах основних типів праворозуміння *Альманах права*. 2011. № 2. С. 247-250.
19. Перепелюк А.М. Природа правозастосування як елемента правової системи *Держава і право : зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки*. Київ, 2011. № 53. С. 55-64.
20. Пригоцький В. Щодо прогалин права як детермінант виникнення адміністративно - господарського спору, їх виявлення та подолання *Адміністративне право*. 2009. №11. С. 137-140
21. Погорелова З.О., Попович Т.П., Бариська Я.О. Практика нормотворення і правореалізації (Навчально-методичний посібник) Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2022. 58 с.
22. Попова О.В. Нормотворчий процес та правозастосування: навчальний посібник Київ: НУБіП України, 2022. 168 с
23. Попова О.В. Місце та роль законодавчої техніки в законотворчості та в правовому регулюванні суспільних відносин «Право, держава та громадське суспільство в умовах сучасного законодавства» Науково -практична конференція (м.Одеса 18-19 лютого 2022р) Херсон: Видавництво «Молодий вчений» С.10-13.
24. Риндюк. В. І. Нормотворча діяльність : навч.-метод. посіб. для самост. ви- вч. дисц. Київ. КНЕУ, 2009. 162 с.
25. Савенко М. Д. Буква і дух у тлумаченні правових норм. *Наук. зап. НаУ М . Сер. юридичні науки*. 2008. Т. 77. С. 13–16.
26. Сіроха Д.І. Суб'єти нормотворчості у сфері праці *Прикарпатський юридичний вісник* 2015. Том 3. Випуск 3(9) С.50-54
27. Старостюк А.В. Застосування норм права :навч. посібник Ірпінь :[б.в.], 2007. 137 с.
28. Шаган О.В. Загальна характеристика видів юридичної техніки *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ.Серія юридична*. 2012. № 3. С. 72-79
29. Шутак І.Д. Юридична техніка : навч. посіб. / І.Д. Шутак, І. Онищук. Івано-Франківськ : [б. в.], 2013. 495 с.
30. Шутак І. Юридична техніка конструювання норми права *Вісник національної академії прокуратури України*. 2013. № 2. С. 39-44
31. Юхимюк О.М. Співвідношення понять «правозастосування» та «застосування норм права» *Часопис Київського університету права*. 2011. № 4. С. 53-56.

7.2. Додаткові джерела

1. Абрамович Р. Принцип незворотності дії закону в часі у судовій практиці судів загальної юрисдикції. *Публічне право*. 2012. № 3 (7). С. 375-382
2. Білас Ю. Ю. Європейські стандарти прав людини в контексті правозастосування сучасної України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.12 Київ 2011. - 228 с.
3. Вовк І. Кримінально-процесуальна аналогія та інші правові категорії *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2010. № 50. С. 340-345.
4. Виконавча влада і адміністративне право / за ред. В. Авер'янова ;Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАНУ. Київ., 2002. 668 с.
5. Вишновецька С. В. Юридична техніка як складова методології науки трудового права *Актуальні проблеми держави і права*. 2011 Вип. 57. С. 144-151.
6. Голубченко С. М. Функції світогляду у правозастосовчій діяльності: поняття та елементи *Актуальні проблеми держави і права*. 2010 № 58. С.51-57.
7. Гураш В. Субсидіарне застосування норм цивільного права України до трудових відносин найманої праці *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2011. № 54. С. 260-266.

8. Добренька Н. В. Основні концептуальні підходи до праворозуміння *Вісник Академії адвокатури України*. 2011. № 3(22). С. 21-26.
9. Журавський В. С. Становлення політичних партій в українському суспільстві та їх роль у політичному структуруванні парламенту Київ : Парламентське видавництво, 2002. 344 с.
10. Загальна теорія держави і права : підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / М.В. Цвік, О.В. Петришин, Л.В. Авраменко, І.В. Бенедик, І.О. Биля-Сабадаш ; Ред. : М.В. Цвік ; О.В. Петришин. Х.арків: Право, 2010. 583 с.
11. Зайчук О. В. Теорія держави і права. Академічний курс : підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 688 с.
12. Загальна теорія права: підручник. колектив авторів: О.В. Петришин, Д.В. Лук'янов, С.І. Максимов, В.С. Смородинський. Видавництво «Право», 2020. - 568 с.
13. Заєць А. П. Правова держава в контексті новітнього українського досвіду. - Київ : Парламентське видавництво, 1999. 247 с.
14. Коваленко Т. Види прогалин у земельному праві України *Юридичні науки*. - 2011. №87. С. 25-29
15. Конституційно-правові форми безпосередньої демократії в Україні: проблеми теорії і практики / за ред. В.Ф. Погорілка. Київ : Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАНУ, 2001. 356 с.
16. Кондратьєв Р. Моральний імператив у правозастосуванні *Право України*. 2010. № 5. С. 85-89.
17. Костовська К. М. Юридична техніка та її співвідношення з правозастосовними помилками в діяльності *Митна справа*. 2012 № 2. С. 341-356.
18. Кельман М. С. Теорія держави і права (схеми, таблиці, поняття, принципи, основні засади) : навч. посіб. / М.С. Кельман, В.Л. Ортинський, М.Й. Штенгрет. Львів : ЛІВС, 2003. - 180 с.
19. Кузьмін Р. Ефективність правозастосування та підхід до її забезпечення (теоретичні аспекти) *Вісник Академії прокуратури України*. 2007. № 3. С. 11-17.
20. Лисенков С.Л. Теорія держави і права Київ : Юрінком, 2002. 367 с.
21. Легін Л.М. Нормативно-правовий акт: поняття та система ознак *Право і суспільство* 2016. №2 . С. 21- 26
22. Левицька Н. Юридичні конструкції та система права:співвідношення понять *Підприємство, Господарство і Право* 2017. №9. С. 169-173
23. Манько Д.Г. Юридична техніка й технології : навч.-метод. посіб. Херсон : Олді-плюс, 2013. 202 с.
24. Манько Д.Г. Щодо широкого розуміння категорії застосування права *Публічне право*. 2011. № 1. С. 130-135.
25. Організація судової влади в Україні / за ред. А.О. Селіванова. Київ :Юрінком Інтер, 2002. - 111 с.
26. Поліщук Г.Б. Феноменологічні основи юридичної техніки кодифікаційних актів *Часопис Київського університету права*. 2010. № 2. С. 98-101.
27. Погорілко В. Джерела конституційного права України: поняття, види і система *Право України*. 2002. № 3.-С. 8.
28. Погрібний С. Аналогія закону та аналогія права як засоби регулювання договірних цивільних відносин Погляд науковця. 2010.№5. С. 14-21.
29. Подорожна Т.С. Законодавчі дефініції: поняття, структура, функції :монографія Львів : ПАІС, 2009. 195 с
30. Попова О.В. Правова культура особистості навч. посіб. зі схемами /Київ 2021. 186 с.
31. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави: Навч.посібник. Львів: Край, 2007. 192 с.

32. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10 лютого 2010 року № 1861-VII // Відомості Верховної Ради України. 2010. № 14. Ст. 412
33. Савенко В. В. Експлікація теоретико-пізнавальної природи закону як основи права. *Право і суспільство*. 2015. № 3 (3). С. 56–60.
34. Скакун О.Ф. Теорія права і держави : підручник. Вид. 3–тє, доп. І перероб. Київ: Правова єдність, 2011. 524 с.
35. Скакун О.Ф. Теорія держави і права : підручник. Пер. з рос. Харків: Консум, 2009. 656 с.
36. Селіванов В.М. Право і влада суверенної України: методологічні аспекти Київ : Ін-Юре, 2002. 724 с.
37. Сливка С.С. Юридична деонтологія : підручник Київ: Атіка, 2001. 304 с.
38. Соколов В.М. Деякі аспекти використання аналогії права в адміністративному судочинстві *Правовий вісник Української академії банківської справи*. 2012. №1(6). С. 46-50.
39. Соцький А.М. Правове регулювання організації праці у контексті сучасного розвитку економіки [Текст]: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.05 / Соцький Артур Михайлович. Київ, 2012. 184 с.
40. Стефанюк В. Проблеми конституційного та адміністративного правосуддя при застосуванні норм Конституції України та інших законів *Право України*. 2002. № 2. С. 3.
41. Словник законодавчих термінів. Київ : Основа, 2000. 604 с.
42. Способи тлумачення Конституції і законів Конституційним Судом *Вісник Академії правових наук України*. 2001. № 25. С. 51.
43. Стефанюк В. Проблеми конституційного та адміністративного правосуддя при застосуванні норм Конституції України та інших законів *Право України*. 2002. № 2. С. 3.
44. Теорія держави та права : навч. посіб. / Є.В. Білозьоров, В.П. Власенко, О.Б. Горова, А.М. Завальний, Н.В. Заяць та ін. ; за заг. ред. С.Д. Гусарева, О.Д. Тихомирова. Київ : НАВС, Освіта України, 2017. 320 с.
45. Теорія держави і права : навч. посіб. / О.М. Головка та ін. ; за заг. ред. І.М. Погрібного ; Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2010. 277 с.
46. Теорія права і держави : підручник / О.Ф. Скакун ; Харк. нац. ун-т внутр. справ. Вид. 3-тє, доп. і перероб. Київ: Правова єдність, 2011. 524 с.
47. Теорія держави і права. Академічний курс: Підручник / За ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 688 с.
48. Теория права и государства: ученик/под. общ.ред. А.С.Васильева. Харків: ООО «Одиссей», 2007.- 480 с.
49. Тацій В. Значення юридичної науки у формуванні правової системи України *Вісник Академії правових наук України*. 2001. № 26. С. 3.
50. Телешун С. Конституційні засади територіального устрою України. Альтернативи і перспективи Віче. 2000. № 5.
51. Тодика Ю. Конституція як соціальна цінність *Право України*. 2000. № 12. - С. 9.
52. Токарська А.С. До питання про культуру розуміння юридичного тексту *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. - 2011. - № 1. - С. 139-146.
53. Ул'яновська О.В. Науковий підхід у доктрині права щодо розмежування правової фікції та правового символу *Вісник Академії адвокатури України*. 2011. № 2 (22). С. 23-27.
54. Федоренко Г.О. Теорія держави і права: Навч.-метод. посіб. Для самост. вивч. дисц. Київ: КНЕУ, 2006. 232 с.
55. Цвік М.В. Теорія держави і права Харків, 2002. 386 с.
56. Шаповал В. Конституція як форма (джерело) конституційного права України (питання теорії) *Право України*. 1999. № 6.- С. 5.

57. Шаповал В. Верховенство закону як принцип Конституції України *Право України*. 1999. № 1. С. 5
58. Швець М. Системна інформатизація законотворчого процесу *Вісник Академії правових наук України*. 2000. №2 (21). С. 3.
59. Шемшученко Ю. Теоретичні засади реалізації Конституції України *Вісник Академії правових наук України*. 1997. № 11. С. 12
60. Ющенко О.О. Основні елементи законодавчого процесу України *Юридичний науковий електронний журнал*. 2015. №2. С. 51-54
61. Ященко Р. Функції правотворчості в контексті дослідження перехідних суспільств *Юридична Україна*. 2009. №8. С. 34 – 40.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

- 1.<http://portal.rada.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
- 2.<http://kmu.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України.
- 3.<http://ccu.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Конституційного Суду України.
- 4.<http://president.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Президента України.
- 5.<http://studrada.com.ua/libonline> - Центральний юридичний портал України
- 6.Макет колективного договору. Положення про види, розміри і умови виплати премій, винагород, матеріальної допомоги та інших заохочувальних і компенсаційних виплат Режим доступу http://fpo.cn.ua/wp-content/uploads/2015/09/maket_koldog.pdf
- 7.Локальні нормативні акти роботодавця. Скачати зразки. Автор А. Іванова Режим доступу: martfin.ua/blog/lokalni-normativni-aktirobotodavtsya-skachati-zrazki
- 8.Статут приватного підприємства Режим доступу: <https://zib.com.ua/files/Statut-pryvatnoho-pidpryyemstva.pdf>
- 9.Протокол Загальних Зборів. Режим доступу: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:E31Xg4ENI98J:https://justicekm.gov.ua/uploads/files/protokol%2520zag%2520zboriv%2520GO.doc+&cd=12&hl=uk&ct=clnk&gl=ua&client=opera>